

VIERASYLIÖ

Kehitysavun syvin tavoite on ruuan tuotannon lisääminen

Suomen seitsemästä kehitysavun maasta kärjessä on Etiopia, kun maita mitataan YK:n inhimillisen kehityksen indeksillä. Se yhdistää kolme tekijää: kansantalon kasvun, terveyden-tilan paranemisen ja koulutuksen lisääntymisen.

Inhimillinen kehitys on 2000-luvun Etiopiassa kohenut 44 prosentilla. Toisena on Mosambik (32) ja kolmantena Tansania 29 prosentilla.

Johtomaa Etiopian erityispiirre on sen maatalousvaltaisuus. Etiopian väestöstä 83 prosenttia asuu maaseudulla. Mosambikissa vastaava osuus on 62 ja Tansaniassa 74 prosenttia.

Köyhässä Afrikan maassa maatalousvaltaisuus tarkoittaa ruoan tuotantoa, viljan kasvatusta, jokapäiväistä leipää ja ylipäänsä ruokaturvaa. Ne kaikki ovat Etiopiassa kohentuneet. Tällä on ilmeinen yhteys inhimillisen kehityksen indeksiin.

Vuoden 1984 nälänhätä käynnisti kehityksen

Tyypillinen etiopialainen asuin hehtaarin kokoisella pientilalla. Tiloja on kaikkiaan 13,5 miljoonaa. Ne tuottavat 97 prosenttia maan ruokakasveista (viljat, palko- ja öljykasvit).

Etiopian pientilojen paaluvuosi on 1984. Niitä koetteli silloin ennen kokematon kuivuus.

Perättäisten vuosien kuivuusjakso vei mukanaan myös viljan siemenet.

Kun sissien kanssa sotiva hallitus ei pystynyt jakamaan uutta siemenviljaa, miljoona nälänhätään ajautunutta ylämaan viljelijää lapsineen jätti kotipeltonsa ja lähti vaeltamaan kohti kaupunkeja.

Pika-apu pysäytti heidät leireihin. Nälänhätä poistui, mutta vain tilapäisesti.

Samoihin aikoihin rikkaat maat, Suomi muiden mukana, lisäsivät Etiopian kehitysapua. Hankkeilla oli yhteinen tavoite. Viljasadot on saatava pysyvään nousuun, jotta vuoden 1984 nälkä ja pakolaisaalto eivät enää toistu.

Etiopian maanviljelyä kehitettiin niin, että vettä säästyy ja maaperä hoituu. Pengerrykset ilmestyivät yläkömaan pelto- maisemaan, keräämään sadekauden yli pursuavaa kosteutta.

Suomi oli mukana, kun jokilaaksojen ylärinteille viljeltiin energiapuuta. Juurillaan puut pysäyttivät rinnemaan kulumisen ja tekivät maaperän huokoiseksi. Sateet ohjautuivat enemmän pohjaveteen ja siten viiveellä alarinteiden viljamaille.

Mitä Etiopian ruuan tuotannonle on tapahtunut suuren nälänhädän ja silloin käynnistyneen kehitysavun jälkeen?

Kaikkialla kehitysvissä maissa yrittäjyyden alkukoti on yksityisillä pientiloilla.

Viljan tuotanto kolminkertaistui

YK:n tarkat lukemat ovat vuodesta 1993, kun pohjoinen Eritrea oli irtaantunut emämaasta. Etiopian vuotuinen viljasato oli silloin 5,3 miljoonaa tonnia. Vuonna 2011 viljasato oli 17,8 miljoonaa tonnia eli yli kolminkertainen alkulukemaan verrattuna.

Tärkeämpi on ruokaturvan paraneminen.

Köyhässä Afrikan maassa ruokaturvan yksinkertainen mittari on henkeä kohti laskettu vuotuinen viljasato. Vuonna 1993 etiopialaisia oli 53,5 miljoonaa. Vuonna 2011 väkiluku oli noussut 88,4 miljoonaan. Silti viljan tuotanto kasvoi nopeammin kuin väestö lisääntyi. Ruokaturva oli 99 kiloa jakson alussa ja 201 kiloa jakson lopussa.

Etiopian esimerkki näyttää, että kehitysapu kannattaa pitää juurillaan, tavallisia pientiloja

auttavassa maa- ja metsätaloudessa. Pientilojen ruuan tuotannon nostaminen on kehitysavun syvin tavoite.

Tämän tiedosti YK:n ruoka- ja maatalousjärjestö FAO:n pääjohtaja jo vuonna 1950. Hän varoitti sodanjälkeisessä tilanteessa, että kaksi kolmasosaa ihmiskunnasta on ajautumassa elinikäiseen nälänhätään.

Onneksi FAO, muut kehitysapuun osallistuneet sekä apua saaneet Aasian ja Afrikan maiden pientilat pystyivät torjumaan tämän.

Kaikkialla kehittyvissä maissa yrittäjyyden alkukoti on yksityisillä pientiloilla. Kun niiden ruokaturva nousee riittävästi, alkaa syntyä ylijäämää. Kun on mistä jakaa, syntyy sosiaalista hyvinvointia. Se nostaa YK:n inhimillisen kehityksen indeksiä. Se nosti Etiopian ykköseksi Suomen seitsemän kohdemaan joukosta.

Suomen ruokaturva on ollut heikko

Millä tasolla Suomen yksinkertainen ruokaturva on Etiopiaan verrattuna? 2000-luvulla se oli nelinkertainen, keskimäärin 719 kiloa henkeä kohti vuodessa. Siitä riitti viljaa paitsi leiväksi, myös karjalle ja vientiin.

Lähellä kehitysmaan ruokaturvaa olimme silti 1900-luvulla

kahdesti. Ruokaturva oli alle 300 kiloa heti itsenäistymisen jälkeen. Toinen hälyttävä kausi oli sodan jälkeen, kun jouduimme luovuttamaan kaksi kolmasosaa pelloistamme Neuvostoliitolle.

Vuonna 1946 ruokaturvamme oli alimmillaan 210 kilossa. Pysyvästi pääsimme yli 300 kilon vasta 1950-luvun lopussa.

Entäpä varsinaisen Vilja-Suomen pohjoispuolella, paljonko siellä tuotetaan nyt viljaa vuotta ja henkeä kohti? Hyvä jos saman verran kuin Etiopiassa.

Kysymys on kuitenkin tänään posketon. Kehittynyt Suomi on osannut viimeisen sadan vuoden aikana järjestää taloutensa niin, että vilja ja muu ruoka kulkevat takuuvarmasti maan eri osista toisiin.

Afrikassa tällainen järjestely vielä ontuu. Vaikka viljaa tuotettaisiin keskimäärin riittävästi, nälänhädän uhka on jossain päin maanosaa lähes jokavuotinen ilmiö.

Osaksi se edelleen johtuu siemenviljan hetkellisestä puutteesta. Myös tämän jakeluongelman poistamiseksi kehitysapu on annettava Afrikalle edelleen.

VELI POHJONEN

Kirjoittaja on maatalous- ja metsätieteiden tohtori.